

GAZİANTEP UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Journal homepage: <http://dergipark.org.tr/tr/pub/jss>

Araştırma Makalesi • Research Article

DOI: 10.21547/jss.1632228

Edirne Müzesi'nden Apollon Lykeios Tipi'nde Bir Heykelciğe Ait Parçalar ve Tamamlama Önerisi¹

Fragments of a Statuette of Apollo Lykeios Type from the Edirne Museum and a Proposal for Completion

Emrah ÖZDEMİR^{a*}

^a Arş. Gör. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Gaziantep / TÜRKİYE
ORCID: 0000-0002-1083-9665

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 3 Şubat 2025

Kabul tarihi: 7 Nisan 2025

Anahtar Kelimeler:

Heykel,

Apollon Lykeios,

Edirne Müzesi,

Lüleburgaz,

Roma İmparatorluk Dönemi.

ARTICLE INFO

Article History:

Received: February 3, 2025

Accepted: April 7, 2025

Keywords:

Sculpture,

Apollo Lykeios,

Edirne Museum,

Lüleburgaz,

Roman Imperial Period.

ÖZ

Bu çalışmada Edirne Müzesi'nde korunan ve Lüleburgaz ilçesi, Sarıcaali mahallesi buluntusu baş, gövde, heykel desteği ve kaideden oluşan dört heykelcik parçası ele alınmaktadır. Antik dönemde Lüleburgaz ilçesinde Bergule/Arcadiopolis antik kenti yer almaktadır. Kapsamlı bir bilimsel araştırma yapılmadığı için kente dair bilgilerimiz oldukça kısıtlıdır. Makalenin konusunu oluşturan dört parça birbirine yakın tarihte, aynı kişi tarafından ve aynı yerde bulunmuştur. Bu nedenle sergi salonunda yer alan baş ve gövde parçalarıyla birlikte taş eserler deposunda korunan kaide ve heykel desteği parçanın aynı esere ait olduğu kanıtlanmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda kapsamlı bir *Apollon Lykeios* ikonografisine değinilmiş ve heykelcik parçalarının birleştiğine dair bir tamamlama önerisinde bulunulmuştur. Söz konusu heykelcik parçaları bilgisayar ortamında birleştirilmiş, eksik kalan kısımları için tamamlama önerisi yapılarak bilimsel literatüre *Apollon Lykeios Tipi*'nde yeni bir replik kazandırmak amaçlanmıştır. Söz konusu tipin kökeni İÖ 4. yüzyıla ait bronz bir örnek olarak kabul edilmektedir. Günümüze kadar gelen sayısız kopyanın kökeni genellikle Praxiteles'e, onun okulunun çevresine ya da daha yakın ardıllarında aranır. Bununla birlikte ele alınan heykelcik parçaları stil özellikleri ve dönem modasıyla değerlendirilerek tarihlendirilmiştir. Heykelciğin kol ve bacaklarının kontrapost oluşturması, vücudun "S" hareketi Klasik Dönem modasını yansıtsa da vücut detaylarındaki şematik yapı ve işçilik Roma İmparatorluk Dönemi içerisinde İS 1. yüzyılın ikinci yarısı, İS 2. yüzyılın başlarına uygun bir işçilik özellikleri sergilemektedir.

ABSTRACT

This study focuses on four statuette fragments consisting of a head, body, sculptural support and pedestal found in Sarıcaali neighborhood of Lüleburgaz district and preserved in Edirne Museum. In the ancient period, the ancient city of Bergule/Arcadiopolis was located in Lüleburgaz district. Since no comprehensive scientific research has been conducted, our knowledge about the city is quite limited. The four pieces that constitute the subject of the article were found close to each other, by the same person and in the same place. For this reason, it was tried to prove that the head and body fragments in the exhibition hall, as well as the pedestal and sculptural support preserved in the stone artifacts storage, belong to the same work. At the same time, a comprehensive iconography of *Apollo Lykeios* is presented and a completion is proposed to show that the statuette fragments are united. The fragments of the statuette in question have been assembled in the computer environment, and a completion proposal has been made for the missing parts, aiming to add a new line in the *Apollo Lykeios Type* to the scientific literature. The origin of the type in question is accepted as a bronze example from the 4th century BC. The origin of the numerous copies that have survived to the present day is usually traced to Praxiteles, the circle of his school, or his more immediate successors. Nevertheless, the statuette fragments were dated based on their stylistic characteristics and the fashion of the period. Although the contraposition of the arms and legs of the statuette and the "S" movement of the body reflect the Classical Period fashion, the schematic structure and workmanship in the body details exhibit workmanship characteristics suitable for the second half of the 1st century AD and the beginning of the 2nd century AD within the Roman Imperial Period.

¹ Bu çalışma, yazarın "Edirne ve Çevresinden Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemi Heykeltıraşlık Eserleri" başlıklı doktora tezinden genişletilerek türetilmiştir.

EXTENDED ABSTRACT

This study focuses on four components of statuettes, including a head, a body, a pedestal, and a statue base, housed at the Edirne Museum's inventory. The fragments of the statuette were discovered in the Sarıcaali neighborhood in the Lüleburgaz district, Kırklareli province. The ancient city of Bergule/Arcadiopolis was situated in the Lüleburgaz district in antiquity. Due to the absence of comprehensive scientific investigation, we possess minimal knowledge regarding this city. The city is referred to in several forms, including Bergule (Βεργούλη), Bergulae, Virgulae, and Bergulium in ancient texts. In the 4th century AD, Emperor Theodosius I designated the city in honor of his son Arkadios, henceforth known as Arkadiopolis (Αρκαδιούπολις), Archadiopolis, or Arkadiopolis.

The sculptural support piece was obtained on April 9, 1968, while the head, body, and pedestal fragments were acquired on April 24, 1968. It is asserted that all the statuette parts originate from the same statue due to their provenance, the individual who delivered them to the museum, and the uniformity of the marble types. This study aims to clarify the affiliation of the head and body fragments displayed in the exhibition hall alongside the pedestal and statue support fragments stored in the Edirne Museum's stone artefacts collection. It seeks to demonstrate that these fragments originate from the same work and to introduce a new example of the Apollo Lykeios Type to the inventory of the Edirne Archaeological Museum and the scientific literature through a proposal for their unification and completion.

It is suggested that the name Apollo Lykeios comes from Lycia. This situation is mentioned in Homer's *Illiada* as 'the famous archer Apollo of Lycia'. The root 'lyk' in the word Lykeios also means light or wolf in Hellenic. The association of Apollo Lykeios with the wolf is described in some mythological narratives as the protector of the herds, and in some mythological narratives as the punisher and the god of the beginning of a new order.

The origin of the type is identified as a metal specimen from the 4th century BC. The provenance of the many extant copies is typically attributed to Praxiteles, his academic circle, or his direct successors. The primary justification for attributing the work to Praxiteles is that both the lost original, as delineated by Lucianus, and the subsequent reproductions exhibit stylistic characteristics consistent with Praxiteles' oeuvre.

The presence of Apollo Lykeios type features in both the head and body, the similarity in the dimensions of the fragments and their acquisition by the museum on 24 April 1968 through a purchase from Upper Sarıcaali, Lüleburgaz, increase the likelihood that these two statuette fragments come from the same artefact. The congruence of the pedestal profiles, pedestal height and marble types of both the pedestal fragment and the pedestal sculpture support fragments, as well as the similarity of the fracture lines on the pedestal components of each fragment and their simultaneous acquisition by the Museum from Yukarı Sarıcaali, as with the other two artefacts, are significant details that suggest the possibility of these two fragments being amalgamated. The right foot on the base is fixed, while the left foot is adjustable, mirroring the posture of the Lykeios-type body fragment. In addition, two small fractures on the left side of the statue base and two further fractures on the left and waist of the body fragment are critical elements suggesting that the statue base was attached to the body with small sterigmas. After examining this information, the specialists at the Edirne Museum Directorate were informed and subsequent investigations revealed that the fragments had been reassembled. Apart from the four pieces, there are no other parts of the statuette. In addition to the joined sections, the right arm is missing from just above the shoulder to the wrist, the left arm is missing from just below the shoulder, and both legs are missing from just below the hip to the ankles. Consequently, a proposal for integration and completion is made on the basis of analogous cases.

The hairstyle of the Apollo Lykeios statuette in question, the head turned to the left and showing only a momentary stance by interrupting the natural flow, the right arm above the head and the left arm down, the right hip up and the left hip down with the movement of the left leg, the left hip down, the left hip down, but the left shoulder pulled up, the body taking the shape of an 'S' and the contrapost formed. These characteristics show that the work originated in the Apollonian fashion of the Classical period. However, it differs from the fashion of the Classical and Hellenistic periods in its schematic appearance of the movements, the adherent posture of the legs and the unnatural schematic appearance of the abdominal muscles. The hair in the front and on the sides, in fluffy bunches, reflects the hairstyles of the Flavian women. The full structure of the face, the fact that the pupils of the eyes are not yet carved, and the dotted marks on the edge of the mouth indicate that the artefact is a copy of the Roman Imperial period. Therefore, it should be dated to the second half of the 1st century AD and the beginning of the 2nd century AD within the Early Roman Imperial Period.

Consequently, it is evident that these four parts are components of the same statuette representing the Apollo Lykeios type. When these four sections are assembled, only the arms and the legs, from the calves to the ankles, are absent. In this context, this study presents a new line of Apollo Lykeios, which has its origins in the bronze sculptures of the Late Classical period and is considered to be a copy of the Flavian period within the Roman Imperial period, and proposes the unification and completion of the four statuette fragments.

Giriş

Edirne Müzesi envanterine kayıtlı baş, gövde, kaide ve heykel desteğinden oluşan dört heykelcik parçası bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır². Söz konusu heykelcik parçaları Kırklareli ili, Lüleburgaz ilçesi, Sarıcaali Mahallesi'nden bulunmuştur. Antik dönemde Lüleburgaz ilçesinde (Kreiser, 1975, s. 136; Delemen, 2005, s. 102) Bergule/Arcadiopolis antik kenti bulunmaktadır. Kapsamlı bir bilimsel araştırma yapılmadığı için kente dair bilgilerimiz oldukça kısıtlıdır. Kentin adı antik dönemde Bergule (Βεργούλη), Bergulae, Virgolae veya Bergulium gibi farklı şekillerde anılırken İS 4. yüzyılda İmparator I. Theodosius kente oğlu Arkadios'un adını vermiş ve bu tarihten itibaren kent Arkadiupolis (Αρκαδιούπολις), Archadiupolis veya Arkadiopolis olarak anılmıştır (Smith, 1820, s. 393; Tafel, 1849, s. 79-80, Nr. 57; Tafel ve Thomas, 1856, s. 268, Dipnot 5; Jirecek, 1877. S. 49; Wissowa, 1895, RE II-1, Arkadiupolis-1, 1156-1157; Wissowa, 1897, RE III-1, Bergule, 208, 293; Wissowa vd., 1961, RE IX-A1, Virgolae, 202; Miller, 1916, s. 538; Mansel, 1938, s. 7; Mansel, 1940, s. 91, Dipnot 1; Jones, 1971, s. 26; İrecek, 1990, s. 45; Külzer, 2008, (TIB 12) s. 264). Günümüzde olduğu gibi antik dönemlerde de önemli yol güzergahları üzerinde yer almaktadır. Belgrad (Singidunum)- İstanbul (Constantinopolis) Roma yolu olan *Via Militaris*'in Bergule/Arcadiopolis'ten de geçtiği bilinmektedir (Wissowa, 1897, RE III-1, Bergule, 208, 293; Mansel, 1938, s. 7; İrecek, 1990, s. 45; Külzer, 2008, (TIB 12) s. 264; Kuelzer, 2011, s. 179; Karaca, 2019, s. 37-39).

Çalışma kapsamında ele alınan heykel desteği parçası 09.04.1968 tarihinde, baş, gövde ve kaide parçaları ise 24.04.1968 tarihinde satın alma yoluyla müze envanterine girmiştir. Tüm heykelcik parçalarının müzeye gelişi şekli, müzeye getiren kişi, mermer cinslerinin aynı olması nedeniyle birleşme olasılığı üzerinde durulmuştur. Baş ve gövde parçası daha önce doktora tezi kapsamında ele alınmış ve her iki parçanın da *Apollon Lykeios Tipi*'nde bir heykelciğe ait olduğu ortaya konmuştur. Bu çalışmada ise Edirne Müzesi taş eserler depolarında korunan kaide ve heykel desteği parçalarıyla birlikte baş ve gövde parçalarının aidiyet sorununa ışık tutmak, parçaların aynı esere ait olduğunu ortaya koymak, birleştirme ve tamamlama önerisi yapılarak hem Edirne Müzesine hem de bilimsel literatüre *Apollon Lykeios Tipi*'nde yeni bir heykelcik kazandırmak amaç edinilmiştir.

Tanım, Tipoloji ve İkonografi

Apollon Lykeios adının Lykia'dan geldiği ileri sürülmektedir (Burkert, 1997, s. 79; Roguin, 1999, s. 99-100; Erhat, 2010, s. 45-47). Bu durum Homeros'un Illiada adlı eserinde “ün salmış okçu Lykialı Apollon” şeklide geçmektedir (Hom. Il. IV, 101.). F. Işık'da Apollon'un Likya yaratısı Anadolu kökenli bir tanrı olduğunu belirtmektedir (Işık, 1996, s. 28). İS 2. yüzyılda Samosata'lı Lucian tarafından yazılmış bir diyalog olan Anacharsis adlı eserinde eli başında duran bir Apollon heykelinden bahsedilir. Lucian, Gymnasion'da Lykia Apollon'una adanmış heykelin sütuna yaslandığını, sol elinde bir yay tutarken sağ kolu başının üzerine geri büküğünü aktarır ve “tanrı uzun bir çabadan sonra dinleniyor gibi” yorumunu yapmıştır (Lucian, Anacharsis, or Athletics, 7). S. F. Schöder; Lucian'ın Atina'daki Apollo Lykeios Gymnasium'unda tarif ettiği eserin Louvre'daki Apollon heykelinin en iyi replikalardan biri olarak kabul edildiğini aktarır (Schöder, 1999, s.11). W. Burkert; Lykeios kelimesindeki “lyk”

² Baş: Env. Nr. 421 (3453), (Yük.: 9,3 cm, Gen.: 7 cm); Gövde: Env. Nr. 420 (3452), (Yük.: 20 cm, Gen.: 13 cm); Heykel Desteği: Env. Nr. 413 (3440), (Uz.: 20 cm, Gen.: 7,5 cm, Kal.: 7,7 cm. Alt Kaide Yük.: 3 cm, Orta Kaide Yük.: 3 cm, Arka Paye Yük.: 15 cm, Gen.: 3 cm) ve Kaideli Ayak Parçası: Env. Nr. 422 (3453), (Yük.: 8 cm, Gen.: 11 cm, Kal.: 7,7 cm, Ayak Uz.: 5 cm, Ayak Gen.: 2 cm, Kaide Yük.: 3 cm, (Kaide profilleri 1'er cm).

kökü Helencede ışık veya kurt anlamına da geldiğini belirterek ismin kökeninin tartışmalı olduğunu vurgulamaktadır (Burkert, 1997, s. 73-81). C. F. Roguin; Apollon Lykeios'un kurt ile ilişkilendirilmesini araştırmış, farklı mitolojik söylenceleri de dikkate alarak bazı mitolojik anlatılarda sürülerin koruyucusu olduğunu belirtirken, bazı mitoslarda ise cezalandırıcı ve yeni bir düzenin başlamasına vesile olan başlangıç tanrısı olarak nitelendirildiğini vurgulamıştır (Roguin, 1999, s. 99-123). J. Boardman; Tarent'in yaklaşık 50 km güneyinde yer alan Metapontos'tan batıya Poseidonia'ya giden yolun sonunda, içerisinde Arkaik Dönem'e tarihlenen Apollon Lykeios Tapınağı'nın da bulunduğu bir kutsal alandan bahsetmektedir (Boardman, 1981, s. 212). Bu, Apollon Lykeios tapınının erken dönemlerde varlığını kanıtlaması açısından oldukça önemlidir. Bununla birlikte başının üzerine kondurduğu elinin aşırı güçsüz görüldüğünü, ama jestinin ayakta duran örneklerle oranla standart bir rahatlamaya sahip olduğunu ve ortadaki saç kıvrımlarının olasılıkla ergenlik öncesi Apollon'a yapılan sunuyu akla getirdiğini vurgular (Boardman, 2014, s. 74).

Apollon Lykeios'un elini başına koyma hareketi İÖ 5. yüzyılda uyuyanları, örneğin Cyclops gibi figürlerin uykusunu simgelemek için de kullanılırdı (Bieber 1961, Fig. 30). İÖ 4. yüzyılın başlarında, Apollon Lykeios'tan önce Cahn koleksiyonunda bulunan bir erken İthagotik çan krater parçası üzerinde Dionysos ve Silen'in yanında sol kolunu kavuşturmuş bir çocuk olarak Dionysos'un da benzer bir kol hareketiyle tasvir edildiği örnekler mevcuttur (Schröder, 1999, s.13). Söz konusu tipin kökeni İÖ 4. yüzyıla ait bronz bir örnek olarak kabul edilmektedir (LIMC-II, 1984, s. 193, Kat. Nr. 39). M. Bieber, tipin adının Atina'da bir *gymnasion* yapısında yer alan bir sütun üzerinde yazdığını belirtir ve bu yapıda bir Apollon heykelinin bulunmadığı bilgisini de aktarır. Ayrıca tipin mükemmel bir dengeye sahip olduğunu, yakaladığı uyumun taklit edilmesinin çok zor olduğunu ve bu durumun Hellenistik Dönem örneklerinde görüldüğünü belirtmektedir (Bieber, 1961, s. 18). D. Grassinger, tipin kökeninin İÖ 4. yüzyıl sonlarında olasılıkla Praksiteles'i takip eden bir heykeltıraş tarafından yaratıldığını ileri sürmektedir. Bununla birlikte tipin İÖ 2. yüzyıldan itibaren popüler olduğunu vurgulamıştır (Grassinger, 2015, s. 247).

Hellenistik Dönem sanat anlayışında Apollon Lykeios'un temel şeması Dionysos'u tasvir etmek için Smyrna (Mollard-Besques III, s. 158, Kat. Nr. D 1068, Pl. 217b) ve Tarsos (Mollard-Besques III, s. 269-275, Kat. Nr. E 211, Pl. 343c) buluntusu terracotta örneklerinde, yüzük taşlarında (Furtwängler, 1896, s.69-70, Nr. 1044-1046, Taf. 13), görülmektedir. Bunun yanı sıra Apollon Lykeios'un ilk büyük ölçekli heykeli, Attikalı heykeltıraş Timarchides'e atfedilen bir Kireneli Apollon tipidir (Schröder, 1999, s.16). Roma İmparatorluk Dönemi'nde ise Dionysos'un yanı sıra Hermes içinde kullanılmıştır (Paribeni, 1959, s.116, Kat. Nr. 328, Taf. 154). Pompei de Gizemli Villa olarak adlandırılan binanın duvar freski üzerinde yer alan Dionysos figürüyle Apollon Lykeios'tan kaynaklanan başın üzerinde duran kolun resimsel ögesi ilk kez İÖ 1. yüzyılda kompozisyona eklenmiştir (Schröder, 1999, s. 67).

Apollon Lykeios heykelinin, Roma İmparatorluk Dönemi'nde İS 3. yüzyıla kadar bir dizi uyarlama ve geliştirme için model teşkil ettiği görülmektedir (LIMC – II, 1984, s. 427, Kat. Nr. 462-462a; Schröder 1999, s. 134, Kat. Nr. 7-8, Taf. X). Karakteristik motifi nedeniyle Lykeios tipi, Lucianus'un tarif ettiği ya da benzer tasarıma sahip bir heykeli anlattığı bir pasajla ilişkilendirilmiştir (Lucian, Anacharsis, or Athletics, 7). Günümüze kadar gelen sayısız kopyanın kökeni genellikle Praksiteles'te, onun okulunun çevresine ya da daha yakın ardıllarında aranır (Milleker 1987, s.26). Eserin Praksiteles'e atfedilmesinin en büyük nedeni, hem kayıp olan orijinal eserin Lucianus'un tarif ettiği şekli hem de sonraki dönemlerde üretilen kopyaların biçimsel olarak Praksiteles üslubunu yansıtmışından kaynaklanmaktadır. Ancak atfedilme meselesi en başından beri sorunludur. Bu sorunu değerlendirmek için yeterli kriter bulunmadığından, bu türden her girişim tartışmalı kalmaktadır.

S. F. Schröder, Apollon Lykeios'un sağ kolunu, fiziksel dinlenmeye işaret eden bir jest olarak başının üzerinde uzanmasının arkeolojik ortak görüş olduğunu, ancak bu yorumun genel olarak uygulanabilir olmadığını ileri sürer. Benzer olarak yaralı Amazon Sciarra-Lansdowne tipi ile karşılaştırıldığında her iki tipin ana hatlarıyla benzer bir kompozisyona ve neredeyse aynı jسته sahip olmasına rağmen Apollon kendine güvenen, muzaffer bir tanrı olarak gösterilirken Amazon'un kırık, yaralı bir savaşçı olarak gösterildiğini, bir yanda ölümüne bitkin düşmüş ve savaşta yenilmiş bir Amazon'un dinlenmesi, diğer yanda bir tanrının üstün sükûneti tasvir edildiğini ortaya koymuştur (Schröder 1999, s. 27).

Heykel geleneğine ve Lucian'ın kendi adını taşıyan metin pasajına ek olarak, bir dizi sikke de kaynak olarak kullanılabilir. Buna, Atina (BMC, Attica, 53, Nr. 402; LIMC-II, 1984, s. 193, Kat. Nr. 39b, pl. 184. Gümüş Tetradrahmi İÖ 64-63 ve Kroll, 1973, s. 332, Nr. 200. İS 240/250-267 tarihli bronz sikkelerde), Delphi (BMC, Central Greece, s. 28, Nr. 26, Pl. IV-17. Bronz Hadrianus (İS 117-138) sikkelerinde), Nysa (BMC, Lydia, s. 174, Nr. 21, Pl. XIX - 8. Bronz Antoninus Pius (İS 138-161) sikkelerinde), Lakedaimon (LIMC-II, 1984, s. 194, Kat. Nr. 39e, pl. 184. Bronz Commodus (İS 180-192) sikkelerinde), Gytheion (LIMC-II, 1984, s. 194, Kat. Nr. 39d, pl. 184. Bronz Caracalla (İS 198-218) sikkelerinde), ve yoğun olarak Markianopois (Milleker, 1987, s. 159-185, C23-C49. Commadus (İS 180-192), Septimius Severus (İS 193-211), Caracalla (İS 211-217), Elagabalus ve Maesa (İS 218-222), Severus Alexander and Mamaea (İS 222-235), Gordianus III (İS 238-244), Philippus senior and Otacilia (İS 244-249)) basımı sikkeler örnek gösterilebilir. Lykeios'un başı, saç tasarımı nedeniyle neredeyse hatasızdır. Bu tipin günümüze ulaşan tüm kopyalarının ortak özelliği, alnın üstündeki saç kütesini dikey olarak bölen ve başın tepesinde duran elin dibine kadar uzanan taç örgüsüdür. Her iki yana bölünmüş saç telleri, yüzü yanağın üçte birine kadar çevreler. Alın ise kaş konturuyla birlikte bir üçgen şeklini alır. Ense üzerindeki topuza bağlanan bir kurdele de saçı düşük bir düğümle bağlar.

Bir de bazı Tarsos sikkelerinde, yukarıda da bahsettiğimiz gibi Apollon Lykeios'un kurt ile ilişkilendirildiği sikke örnekleri (SNG Fitzwilliam 1744; SNG Fitzwilliam 5333; SNG Levante Sup. 275; SNG Levante 1082; SNG Levante 1088; SNG Levante 1099; SNG France-2 Cilicie 1454; SNG France-2 Cilicie 1540; SNG France-2 Cilicie 1590) bulunmaktadır. Lykeios'un kült ile ilişkilendirildiği bu sikkeler üzerinde ise Apollon Lykeios genellikle arkaik tarzdadır. Figür cepheden çıplak bir şekilde ayakta omphalos üzerinde durmaktadır. Genellikle başında bir defne çelengi bulunur. Saçlar uzun ve saç demetleri her iki omuz üzerinden aşağıya sarmaktadır. Her iki yana sarkan elleriyle ön ayaklarından yukarıya kaldırdığı iki kurdu tutmaktadır. Bu sikkelerin üzerinde icra edilen *Apollon Lykeios Tipi* heykellerle herhangi bir ilişkisi bulunmadığı açıktır (Wissowa, 1927, RE XIII-2, Lykeios, 2267 - 2270). B. Tahberer (Tahberer, 2004, s. 1109-1136), "*Antik Tarsos Numismatiğinde Apollo, Lykeios Mu, Yoksa Patroos Mu?*" adlı çalışmasında ise Tarsos sikkelerindeki Apollon'un Lykeios değil, Patroos olduğunu ileri sürmektedir. Bu sikkeler üzerinde yer alan *Lykeios* betimlemesinin heykel tipi olan *Apollon Lykeios Tipi* heykel ile duruş ve sitil açısından aynı kökenden olmadığı açıktır.

Çalışma kapsamında ele aldığımız baş parçası, müze envanterine kadın heykelciği olarak girmiş ve günümüzde V24 numaralı vitrinde kadın heykelciği başı olarak sergilenmektedir. Boyunun alt kısmından kırılmış ve üst kısmı korunmuştur. Üzerinde bilekten kırık, parmaklarıyla birlikte korunmuş el parçası bulunmaktadır. Burun ucunda, dudaklarda ve çenesinde kopmalar görülmektedir. Baş, üzerinde yer alan elinden dolayı hafif soluna dönüktür. İnce, uzun ve dolgun bir yüz yapısına sahiptir. Dalgalı demetler hâlinde tepeden dört bir yana taranmış saçların bir kısmı alın üzerinde kabarık demetler şeklinde ortadan ikiye ayrılır ve yanlarda kulakları da kapatarak geride ense üzerinde topuz oluşturur. Diğer kısmı ise alın ortasında at kuyruğu şeklinde örülerek geriye atılmıştır ve bu saç modeli *Lykeios Tipi*'nin en

karakteristik özelliğini ortaya koymaktadır. Saçların taranış biçiminden dolayı alın üçgen şeklindedir. Gözler badem biçiminde ve çekik, göz kapakları etli, göz pınarları belirtilmiş ve göz bebekleri işlenmemiştir. Etli ve dolgun yanaklara sahiptir. Ağız kapalı ve küçük, ağzın her iki köşesi birer nokta ile belirtilmiştir. Dudaklar dolgundur. Çene yağlı ve ovaldır (*Resim-1*).

Apollon'un efemine yapısı müze uzmanları tarafından baş parçasının kadın heykelciğine ait olduğu kanısına varmalarına neden olmuştur. Bu durum tek başına baş parçası düşünüldüğünde oldukça normaldir. Bir kadın başı heykelciği olarak düşünüldüğünde, elini başının üzerine kondurmasıyla *Amazon Siciarra Tipi*'ni (Weber, 2008, s. 1-12, Fig. 1-3, 8-11, 16-26; Pensabene, 2009, s. 388, Kat. Nr. 3, Fig. 10; Koçak, 2013, s. 38-40, Taf. 12; Boardman, 2013, s. 213-215, Nr. 190a-b) anımsatmaktadır. Ancak baş üzerinde yapılan tipolojik incelemelere göre saçların önde ortadan ikiye ayrılıp yanlarda kulakları da kapatarak geriye taranması ve arkada topuz oluşturmaları, özellikle alın üzerinde at kuyruğu şeklinde örülerek geriye atılması, başının üzerine kondurduğu elin güçsüz ve yorgun duruşu nedeniyle *Apollon Lykeios Tipi* özellikleri göstermektedir (Boardman, 2014, s. 74, Res. 65).

Gövde, müze envanterine erkek heykelciği olarak girmiş ve baş ile aynı vitrinde Apollon heykelciği olarak sergilenmektedir. Gövde parçası, ayakta ve çıplaktır. Boyunun altından aşağısı ve kalçanın biraz aşağısından itibaren korunmuştur. İki parça olan gövde sağ göğüs üzerinden sol koltuk altına doğru uzanan kırık hattından eserin daha sonradan birleştirildiği anlaşılmaktadır. Sol göğsün büyük bölümü kırık ve eksiktir. Yukarıya kaldırdığı sağ kolu omzun biraz üzerinden, aşağıya uzanan sol kolu ise omzun biraz altından kırık ve eksiktir. Her iki bacakta kalçanın biraz altından kırık ve eksiktir. Sol kalça yanında, karnın sol yanında ve sol koltuk altında bulunan *sterigma* kırığı izleri heykelciğin bir nesneye dayandığını göstermektedir. Sağ kalçanın ve belin yukarıda olması ve sol bacağın sağ bacdaktan daha önde durmasından sağ bacağın vücudun ağırlığını taşıdığı, sol bacağın ise hareketli olduğu anlaşılmaktadır. Vücut atletik, zarif ve efemine bir yapıya sahiptir. Kas geçişleri oldukça yumuşaktır (*Resim-2*).

Gövde parçası korunduğu kadarıyla vücut hareketlerinden dolayı *Apollon Lykeios* (Boardman, 2014, s. 74, Nr. 64), *Tralleis Apollonu* (Özgan, 1982, s. 57 – 61, Kat. Nr. 20, Res. 40-42), *Olympia Hermes* (Cuttle, 1934, s. 151-167; Boardman 2014, s. 53, Nr. 25) ve *Şarap Döken Satyr* (Boardman, 2014, s.75, Nr. 71) tiplerine bezemektedir. Özellikle karın bölgesinde görülen idealize edilmiş şematik kas yapısı ve bacakların birbirine yapışık verilmesiyle eser Roma İmparatorluk Dönemi işçiliğini yansıtmaktadır.

Diğer bir parça, kaide üzerinde çıplak bir heykelciğe ait iki ayaktır. Söz konusu parça müzenin taş eserler deposunda korunmaktadır. Sağ ayak, bilekten aşağısı, sol ayak ise topuktan itibaren korunmuştur. Kaidenin sol kenarı kırık ve eksik olmakla birlikte *torus*, *trochilus*, *torus* kısımlarından oluşmaktadır. Ayakların duruş şekli sağ ayağın sabit, sol ayağın ise hareketli olduğu görülmektedir. Kaide parçasının bu özelliği gövde parçasıyla olan benzerliğini ortaya koymaktadır (*Resim-3*).

Çalışma kapsamında ele aldığımız son parça ise sağ kenarı kırılmış bir kaide ve üzerinde yer alan heykel desteğidir. Bu parça da müzenin taş eserler deposunda korunmaktadır. Eser müze envanterine heykelcik parçası olarak girmiştir. Kaide bölümü *torus*, *trochilos*, *torus* bölümlerinden oluşur. Orta kısımda üç silmeli dörtgen altlık üzerinde yer alan dörtgen dikme üzerine bırakılan *himation* bulunur. *Himation* arkaya ve öne doğru sarkmış, sağ ve sol yanlarda dikmenin bir kısmını açıkta bırakmıştır. Sağ yanında, destek sağladığı heykelle bağlantıyı sağlayan *sterigmaya* ait iki kırık izi görülmektedir. Söz konusu izlerden gövde parçasının sol yanında, kalçasının ve belinin üzerinde de görülmektedir. Bu durum gövde parçası ile destek arasındaki bağı göstermesi açısından önemlidir. *Himationun* arka ve önünde yukarıdan aşağıya

doğru sarkması nedeniyle “V” şeklinde kalın, yuvarlak sırtlı şematik kıvrımlar oluşmuştur (*Resim-4*).

Kopyalardan görüldüğü kadarıyla tipin genel özellikleri, ayakta ve çıplak, sağ kol yukarıya başın üzerinde dururken, sol kol dirsekten bükülerek öne uzanır. Sol elinde bir yay, lir veya Hesperitlerin üç altın elmasını tutmaktadır. Atletik bir vücut yapısına sahiptir. Kasları çok belirgin olmayıp efemine bir yapı hakimdir. Sağ bacak vücut ağırlığını taşıırken sol bacak hareketlidir. Saçların önde ortadan ikiye ayrılıp yanlara taranması ve ortada bir örgü demetinin geriye atılması ve sağ kolun başın üzerine kondurulması tipin en belirleyici özellikleridir.

Baş ile gövdenin *Apollon Lykeios Tipi* özellikleri sergilemesi, her iki parçanın da boyutlarının birbirine yakın olması, parçaların Lüleburgaz, Yukarı Sarıcaali’den satın almayla 24.04.1968 tarihinde müzeye kazandırılması bu iki heykelcik parçasının aynı esere ait olduğu olasılığını güçlendirmektedir. Benzer şekilde ayaklı kaide parçasıyla kaideli heykel desteği parçalarının kaide profilleri, kaide yüksekliği, mermer cinslerinin aynı olması, her iki parçanın da kaide kısımlarındaki kırık hattının birbirine benzemesi ve diğer iki eserde olduğu gibi satın alma yoluyla Yukarı Sarıcaali’den yakın tarihlerde satın almayla müzeye kazandırılmış olması bu iki parçanın da birleşme olasılığını gösteren önemli detaylardır. Kaide üzerinde yer alan sağ ayağın sabit, sol ayağın hareketli olması *Lykeios* tipindeki gövde parçasının duruş şekliyle aynıdır. Ayrıca heykel desteğinin sol yanında yer alan iki küçük kırık iziyle gövde parçasının belinin solu ve beli üzerinde yer alan iki küçük kırık izi heykel desteğinin gövdeye küçük *sterigmalarla* tutturulduğunu gösteren en önemli detaylardır. Dört parça dışında heykelciğe ait başka parça bulunmamaktadır. Birleştiği ön görülen parçalar haricinde sağ kol omzun biraz üzerinden bileğe kadar olan kısmı, sol kolun omzun biraz altından aşağısı ve her iki bacağın kalçanın biraz altından ayak bileklerine kadar olan kısmı eksiktir. Bu nedenle benzer örneklerden yola çıkarak birleştirme ve tamamlama önerisi sunulmuştur (*Resim-5*).

Benzer örnek olarak Atina Ulusal Müzesi, 1812 envanter numaralı *Apollon Lykeios* heykelciğini M. Porchmarski-Nagele Hellenistik Dönem’e tarihlemiştir (Porchmarski-Nagele, 1984, s. 86, Abb. 8-9). Birkaç parçadan birleştirilmiş heykelciğin sol kolu dirseğin biraz üzerinden, sol bacağı dizin altından, sağ bacağı ise bilekten kırık ve eksiktir. Ayakta ve çıplak duran Apollon’un tüm vücudu dış etkilere dolayı aşınmıştır. Saçları alın üzerinde ortadan ikiye ayrılır, demetler hâlinde yanlarda kulakların büyük bir kısmını kapatarak arkaya uzanır ve ense üzerinde topuz yapmaktadır. Alın dar ve geniş, göz bebekleri işlenmemiş, göz kapakları etli, yüz dolgun, ağız hafif aralık, çene yuvarlak ve güçlüdür. Sağ kolu yukarıya kalkık ve eli başının üzerine koymuştur. Sol kol kırığından kolun biraz yana ve öne açık olduğu anlaşılmaktadır. Sağ bacak sabit, sol bacak ise öne hareketlidir. Bacakların hareketi ile sağ kalça yukarıda, sol kalça aşağıdadır. Genel olarak dolgun ve yumuşak bir vücut yapısına sahiptir. Bu özellikleri nedeniyle Edirne örneği daha geç bir tarihten olmalıdır. Vatikan Devlet Müzeleri, Chiaramonti Galerisi’nde sergilenen 2150 envanter numaralı *Apollon Lykeios* heykeli W. Amelung (Amelung, 1903, s. 327, Kat. Nr. 18, Taf. 34) ve B. Andrae (Andrae, 1995, Taf. 241) tarafından İS 1. yüzyıla tarihlenmektedir. Eserin ayakta ve çıplak, başın hafif soluna dönük olması, atletik vücut yapısı ve sağ bacağı sabit, sol bacağının biraz öne hareketli olmasıyla Edirne örneği ile benzer özellikler sergilemektedir. Ancak heykeli destekleyen kütüğün sağ bacağında oluşu, sağ kolun dirsekten bükülerek öne uzanması, sol kolun ise yana ve yukarıya kalkık olması eseri Edirne örneğinden farklı kılan özellikleridir. Saçlarının alın üzerinde ortadan ikiye ayrılıp yanlarda kulakları kapatarak arkada ense üzerinde düşük bir topuz oluşturması, alın üzerinde ikili örgüye sahip bir saç demetinin arkaya atılması, saçların alın üzerinde ve yanlarda kabarık bir şekilde taç yapması, göz kapaklarının etli, göz bebeklerinin henüz oluşmamış olması, ağzın hafif aralık oluşu ve her iki köşesinde nokta şeklinde matkap izi olması eserin Edirne Müzesi örneği ile birebir benzer özelliklere sahip olduğunu

göstermektedir. Eser, Edirne örneği ile aynı tarihten olmalıdır. Tarsus Müzesi, Tarsus buluntusu 971-27-1 envanter numaralı Eros heykeli A. Çalık tarafından İS 2. yüzyıla (Çalık, 1997, s. 176, Kat. Nr. 81, Pl. 41a), U. Tepebaş tarafından ise İS 1. yüzyılın ortalarına tarihlenmiştir (Tepebaş, 2016, s. 62, Kat. Nr. 2). Eros'un her iki kolunun da vücuda yapışık olarak aşağıya inmesi, sol bacağın sabit, sağ bacağın ise hareketli olması ve desteğin heykelin sağında yer alması Edirne örneği ile farklı yönleridir. Boyutu, *sterigmaya* ile bir desteğe tutturulduğunu gösteren detayları, vücut hatlarındaki "S" yapısı, göğüs, karın ve abdominal geçişlerinin yumuşak olması Edirne örneği ile benzer yönlerini gösterir ve yaklaşık olarak aynı tarihten olmalıdır. Tarsus Müzesi'nde korunan ve buluntu yeri bilinmeyen 973-5-11 envanter numaralı Hermes torsosu A. Çalık tarafından İS 1. yüzyıla (Çalık, 1997, s. 193-194, Kat. Nr. 103, Pl. 52a), U. Tepebaş tarafından ise İS 1. yüzyılın sonları ile İS 2. yüzyılın başlarına tarihlenmektedir (Tepebaş, 2016, s. 63-64, Kat. Nr. 3). Hermes'in boynunda *chylamys* olması, her iki kolun da vücuda yapışık ve aşağıda olması, desteğin sağ tarafında bulunması Edirne örneğinden farklılaşırken sağ bacağın sabit, sol bacağının ise hareketli olması ve bu hareket nedeniyle vücudunun "S" hareketi yapması, kas geçişlerinde belirgin yumuşaklık nedeniyle Edirne örneği ile aynı tarihten olmalıdır. Roma, Ulusal Müzeleri, Terme Müzesi'nde korunan 61129 envanter numaralı *Apollon Lykeios* heykeli 11 parça olarak ele geçmiş ve restore edilerek birleştirilmiştir. Heykel, M. Porchmarski-Nagele tarafından Geç Hadrianus – Erken Antoninler Dönemi'ne (Pochmarski-Nagele, 1984, s. 81), E. J. Milleker tarafından ise Traianus veya Erken Hadrianus Dönemi'ne tarihlenmiştir (Milleker, 1987, s. 208). Eserin birçok yerinde aşınmalar ve kopmalar görülse de ayakta ve çıplak olması, sağ bacağın sabit, sol bacağın hareketli oluşu, sağ elini yukarıya kaldırarak başının üzerinde tutması ve sol elin heykelin yanındaki desteğe dayaması açısından Edirne örneği ile benzer duruş özellikleri sergilemektedir. Bununla birlikte atletik, kaslı vücut yapısı ve özellikle saç topuzu üzerinde yer alan matkap izleri nedeniyle Edirne örneği daha erken bir tarihten olmalıdır. Paris, Louvre Müzesi'nde korunan Smyrna buluntusu MA 928 envanter numaralı *Apollon Lykeios* heykeli (Boardman, 2014, s. 74, Nr. 65) M. Porchmarski-Nagele tarafından Geç Hadrianus – Erken Antoninler Dönemi'ne (Pochmarski-Nagele, 1984, s. 79, Kat. Nr. 01) tarihlenmiştir. Apollon'un kol ve bacak hareketleri, sol yanında bulunan desteğe yaslanması, başın dönüşü, sağ elin başın üzerindeki konumu ile duruş açısından Edirne örneğiyle benzer özellikler sergilemektedir. Ancak saç demetlerinde, ağız işçiliğinde ve parmak aralıklarında görülen matkap kullanım izleri, vücudun atletik ve kaslı yapısı eserin Edirne örneğinden farklılaştığını ve daha geç bir tarihten olduğunu gösterir.

Ele aldığımız eser boyutlarındaki kaideli heykel örneklerinin kaideleri A. Filges tarafından Antoninuslar, Severuslar ve sonrasına tarihlenen, Anadolu buluntusu kırk adet heykelciği ele alarak dört farklı tipoloji ortaya koymuştur (Filges, 1999, s. 397-404). Edirne örneği Filges'in yapmış olduğu kaide tipolojisinde II. tipe benzemektedir (Filges, 1999, s. 402-403, Abb.1b). Ancak Filges'in yapmış olduğu tipolojiye göre II. tip geç Antoninler ve erken Severuslar dönemlerine tarihlenmektedir. Bu tarih Edirne örneğinin stilistik değerlendirmesine uygun değildir. Filges'in yapmış olduğu bu çalışma Anadolu üretimi heykel bazı bilimsel yayınlarda kabul görmüştür (Öztunç-Erkoç, 2019, s. 128). Kaideli heykellerin üretim yeri ve tarihleme konusunda ileride daha kapsamlı bir çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Sonuç

Söz konusu *Apollon Lykeios* heykelciğinin saç şekli ve başın doğal akışı bozarak soluna dönüp sadece anlık bir duruş sergilemesi, sağ kolu yukarıda başın üzerinde duruşu, sol kolun ise aşağıda tutulması, sol bacak hareketiyle sağ kalçanın yukarıda, sol kalçanın aşağıda duruşu, sol kalçanın aşağıda tutulmasına karşın sol omuzun yukarı çekilmesiyle vücut "S" şeklini almış ve kontrapost oluşmuştur. Bu özellikler eserin kökeninin Klasik Dönem Apollon modasında oluşturulduğunu göstermektedir. Ancak hareketlerdeki şematik görünüm, bacakların yapışık

duruşu, karın kaslarının doğallıktan uzaklaşmış şematik görünümüyle Klasik ve Hellenistik Dönem modasından ayrılmıştır. Saçların önde ve yanlarda kabarık demetler oluşturması, Filaviuslar kadınlarının saç modasını (Özgan, 2013, s. 43-51) yansıtmaktadır. Yüzdeki dolgun yapı, göz bebeklerinin henüz işlenmemiş olması ve ağız kenarına kondurulan noktalar eserin Roma İmparatorluk Dönemi kopyası olduğunu göstermektedir. Bu nedenle Erken Roma İmparatorluk Dönemi içerisinde İS 1. yüzyılın ikinci yarısı, İS 2. yüzyılın başlarına ait olmalıdır.

Çalışmada ele aldığımız *Aplollon Lykeios* heykelciğine ait parçalar dışında Edirne Müzesi'nde Bergule/Arkadiopolis buluntusu üç farklı Apollon heykeli daha yer almaktadır (Özdemir, 2023, s. 87-90, K. 28, Lev. 20, Res. 71-73, Çiz. 20a-c, s. 96-99, K.31, Lev. 22, Res. 78-81, Çiz. 21c-d, 22a, s. 99-102, K. 32, Lev. 23, Res. 82-85, Çiz. 22b-d, 23a). Bunlardan biri Hellenistik Dönem, diğer ikisi ise Roma İmparatorluk Dönemi karakteristiği sergilemektedir. Daha önce kazı çalışması yapılmamış bir kentten sadece Edirne Müzesi örnekleri arasında Apollon'a ait bu kadar heykelin bulunması antik kentte Apollon tapınımına yönelik bir tapınağın varlığına işaret etmektedir. Ayrıca bu dört farklı heykelin işçiliği ve tarihsel devamlılığı antik kentte bir heykeltıraşlık atölyesinin de var olma olasılığını güçlendirmektedir.

Sonuç olarak bu dört heykelcik parçasının *Apollon Lykeios Tipi*'ndeki aynı heykelciğe ait olduğu anlaşılmaktadır. Değerlendirilen bu dört parçanın birleştğinde, eserin sadece kollarıyla baldırlardan ayak bileklerine kadar olan bacak parçaları eksik kalmaktadır. Bu bağlamda dört heykelcik parçası için birleştirme ve tamamlama önerisi yapılan bu çalışmada; kökeni Geç Klasik Dönem bronz heykellere uzanan ve Roma İmparatorluk Dönemi içerisinde Flaviuslar Dönemi kopyası olarak değerlendirilen yeni bir *Apollon Lykeios* repliği sunulmuştur.

Kaynakça

- Amelung, W. (1903). *Die sculpturen des Vaticanischen Museums I*. Berlin: De Gruyter.
- Andreae, B. (1995). *Museo Chiaramonti. bildkatalog der skulpturen des Vatikanischen Museums I*. Berlin: De Gruyter.
- BMC Attica. *A catalogue of the Greek coins in British Museum. Attice, Megaris, Aigina*. Barclay V. Head, D.C.L., Ph.D. (Ed.). London: Printed By Order Op The Trustees, 1888.
- BMC Central Greece. *A catalogue of the Greek coins in British Museum. Central Greece (Locris, Phocis, Boeotia and Euboea)*. Barclay, V. Head, M.R.A.S, (Ed.) London: Printed By Order Op The Trustees, 1884.
- BMC Liydia. *A catalogue of the Greek coins in British Museum. Liydia*. Barclay, V. Head, D.C.L., Ph.D. (Ed.) London: Printed By Order Op The Trustees, 1901.
- Bieber, M. (1961). *The sculpture of the hellenistic age 2*. New York: Columbia University Press.
- Boardman, J. (1981). *Kolonien und handel der Griechen*. München: Verlag C. H. Beck.
- Boardman, J. (2013). *Yunan heykeli: Klasik dönem*. (Ergin, G. Çev.). (2. Baskı). İstanbul: Homer Kitapevi.
- Boardman, J. (2014). *Yunan heykeli: geç klasik dönem*. (Peker, M. Çev.). İstanbul: Homer Kitapevi.
- Burkert, W. (1997). Euenios der seher von Apollonia und Apollon Lykeios: mythos jenseits der texte. *Kernos – 10*, 73-81.
- Cuttle, W. L. (1934). The problem of the Hermes of Olympia. *Antiquity*, 8 (30), 151–167.
- Çalık, A. (1997). Roman imperial sculpture from Cilicia. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). University of London-King's Collage.
- Erhat, A., (2010). *Mitoloji sözlüğü*. 17. Basım, İstanbul: Remzi Kitapevi.

- Delemen, İ. (2005). *Haluk Perk Müzesi'ndeki Thrak ve Anadolu atlıları*. Dönmez, Ş. (Ed.). *TULİYA – I* s. 149-176. İstanbul: Haluk Perk Müzesi Yayınları.
- Filges, A. (1999). Marmorstatuetten aus kleinasien. Zu ikonographie, funktion und produktion antoninischer, severischer und späterer Idealplastik. *IstMitt* 44. 377-430.
- Furtwängler, A. (1896). *Beschreibung der geschnittenen steine im Antiquarium*, Berlin: Verlag Von W. Spemann.
- Grassinger, D. (2015). Apollo und Bacchus, die bild-schönen jünglinge. Boschung, D. Schäfer, A. ve Bremmer, J. (Ed.). *Römische Götterbilder der mittleren und spätenKaiserzeit, Morphomata, Volume: 22*. s. 235-258. Paderborn: Wilhelm Fink.
- Hom. II. Homeros, Iliad.
- Işık, F. (1996). Pamfilya ve Anadolu gerçeği. *ADALYA No – I*, s. 23-44.
- İrecek, K. Y. (1990). *Belgrad İstanbul Roma askeri yolu*. (Balkanlı, A. K. Çev.). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları/1193, Tercüme Eserler Dizisi/81.
- Jirecek, C. J. (1877). *Die heerstrase von Belgrad nach Costantinopel, und die Balkanpaesse*. Prag: Verlag Von F. Tempsky.
- Jones, A. H. M. (1971). *The cities of the Eastern Roman provinces*. Second Edition. Oxford: Oxford At The Clarendon Press.
- Karaca, E. (2019). *Milattan önce birinci binde Doğu Trakya*. İstanbul: Homer Kitapevi.
- Koçak, M. (2013). *Aphrodite am pfeiler*. İstanbul: Ege Yayınları.
- Kreiser, K. (1975). *Die ortsnamen der europäischen Türkei nach amtlichen verzeichnissen und kartenwerken*. Freiburg: Klaus Schwarz Verlag.
- Kroll, J. H. (1973). The Eleusis hoard of Athenian imperial coins page XIII and some deposits from the Athenian Agoraz. *Hesperia* 13. s. 312-333.
- Kuelzer, A. (2011). “The Byzantine road system in Eastern Thrace: some remarks”, Bakirtzis, C. vd. (Ed.) *4th International symposium on Thracian studies Byzantine Thrace evidence and remains komotini, 18-22 April 2007 Proceedings* (s. 179-201) Amsterdam: Verlag Adolf M. Hakkert.
- Külzer, A. (2008). *Ostthrakien (Europe), tabula imperii Byzantini 12*. Wien: Verlag der Österreichische Akademie der Wissenschaften.
- LIMC-II, (1984). *Lexicon iconographicum mythologiae classicae - II*, 1-2.
- Lucian, Anacharsis, or Athletics, 7. "Anacharsis" the works of Lucian IV. translated by A. M. Harmon. The Loeb Classical Library. 1965. London: Harvard University Press.
- Mansel, A. M. (1938). *Trakya'nın kültür ve tarihi. Edirne ve yöresi eski eserleri sevenler kurumu yayınları, Sayı – 5*, İstanbul: Resimli Ay Matbaası.
- Mansel, A. M. (1940). Trakya hafriyatı, BELLETEN, Cilt-4, Sayı-13, 89-114.
- Milleker, E. J. (1987). *The statue of Apollon Lykeios in Athens*. (A dissertation PH.D). The department of fine arts, the faculty of the graduate school of arts and sciences at New York University.
- Miller, K. (1916), *Itineraria Romana: Römische reisewege an der hand der tabula peutingeriana dargestellt*. Stuttgart: Verlegt Von Strecker Und Schröder.
- Mollard-Besques, S. (1972), *Catalogue raisonne des figurines et reliefs en terre-cuite Grecs et Romains III, epoques hellenistique et Romaine Grece et Asie Mineure*. Paris: Editions des Musées Nationaux.
- Musée national du Louvre. (1922) *Catalogue sommaire des marbres antiques*. Paris: Musees Nationaux Palais du Louvre.
- Özdemir, E. (2023). Edirne ve çevresinden Hellenistik ve Roma imparatorluk dönemi heykeltraşlık eserleri. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Özgan, R. (1982). *Yunan ve Roma devri Tralleis heykeltıraşlığı*. (Yayımlanmış Doçentlik

- Tezi). Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Konya.
- Özgan, R. (2013). *Roma portre sanatı – II*. İstanbul: Ege Yayınları.
- Öztunç, E. Y., Erkoç, S. (2019). Side Müzesi'nde bulunan bir grup mermer Aphrodite heykelciği. *Colloquium Anatolicum* – 18, s. 123-138.
- Paribeni, E. (1959). *Catalogo delle sculture di Cirene*. Roma: L'erma di Bretschneider Publishing.
- Pensabene, P. (2009). “Canopo” di villaadriana. Programmi tematici, marmi e officine Nell'arredo statuario. *ASAtene, LXXXVII, serie III, 9, Tomo 1*. s. 381-424.
- Pochmarski-Nagele, M. (1984). Zum typus des Apollon Lykeios. *Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien 55*, s. 77-105.
- Roguin, C. F. (1999). Apollon Lykeios dans la tragédie: dieu protecteur, dieu tueur, “dieu de l'initiation”. *Kernos* – 12. s. 99 – 123.
- Schröder, S. F. (1999). *Römische Bacchusbilder in der Tradition des Apollon Lykeios*. Roma: Giorgio Bretschneider Editore.
- Smith, W. (1820). Greek and Roman Geography. William Smith, LL.D. (Ed.). In Two Volumes, Vol-I Abacaneum-Hytanis. London: Walton and Maberly Upper Gover Street and Ivy Lane, Paternoster How, John Murray Albemarle Street.
- SNG Fitzwilliam. (1965), *Sylloge nummorum graecorum UK Vol IV, Fitzwilliam Museum, leake and general collections, Part: VI Asia Minör-Phrygia*. London: The British Academi.
- SNG Levante. (1986). *Sylloge nummorum graecorum. Switzerland I. Levante- Cilicia*. (E. Levante), Berne.
- SNG France 2 Cilicie. (1993). *Sylloge nummorum Graecorum France 2: Cabinet des Médailles: Cilicie*. Paris: Bibliothèque Nationale; Numismatica Ars Classica
- Tafel, T. L. F. (1849), *Symbolarum criticarum, geographiam Byzantinam spectantium, partes duae. Abhandlungen der historischen classe der königlich Bayerischen akademie der wissenschaften. Fünften bandes dritte abtheilung*. München: Auf kosten der akademie. gedruckt in der J. Georg Weiss'schen buchdruckerei.
- Tafel G. L. FR., Thomas, G. M. (1856). *Urkunden zuh älteren handels - staatsgeschichte der republik venedig mit besonderer beziehung auf Byzanz und die Levante. Vom neunten bis zum ausgang des fünfzehnten jahrhunderts*. Wien: Aus der kaiserlich-königlichen hof- und staatsdruckerei.
- Tahberer, B. (2004). “Antik Tarsos numismatiğinde Apollo, Lykeios mu, yoksa Patroos mu?”, *Uluslararası Türk dünyası inanç merkezleri kongresi bildirileri, 23-27 Eylül 2002 Mersin*. (s. 1109 – 1136). Ankara: TÜKSEV Yayınları.
- Tepebaş, U. (2016), *IV. Tarsus Müzesi'ndeki hellenistik - roma dönemi tanrı ve erkek heykelleri*, Durugönül, S. (Ed.). *Tarsus Müzesi taş eserleri, heykeltıraşlık ve mimari plastik eserler*, (s. 57-80). Mersin Üniversitesi Kilikia Arkeolojisini Araştırma Merkezi.
- Weber, M. (2008). Neues zu den Amazonen von Ephesos. *THETIS – 15. Mannheim*. s. 1-12.
- Wissowa, G. (1895). RE II-1, Arkadiopolis 1. Paulys real-encyclopädie der classischen altertumswissenschaft. Dritter halbband (Apollon – Artemis). Stuttgart: J. B. metzlerscher verlag.
- Wissowa, G. (1897). RE III-1, Bergule. Paulys real-encyclopädie der classischen altertumswissenschaft. Fünfter halbband (Barbarus – Campanus). Stuttgart: J. B. metzlerscher verlag.
- Wissowa, G. (1927). RE XIII-2 Bergule. Paulys real-encyclopädie der classischen altertumswissenschaft. Sechszwanzigster halbband (Lokroi – Lysimachides). Stuttgart: Alfred druchenmüller verlag.

Wissowa, G., Kroll, W., Mittelhaus, K. (1961). RE IXA-1, Virgolae. Paulys real-encyclopädie der classischen altertumswissenschaft. Zweite reihe, siebzehnter halbband (Vindelici – Vulca). Stuttgart: Alfred druchenmüller verlag.

Ekler³

Resim 1: Başın cephe ve profil görünümüleri. (Kaynak: Emrah ÖZDEMİR)

Resim 2: Gövdenin cephe ve profil görünümüleri. (Kaynak: Emrah ÖZDEMİR)

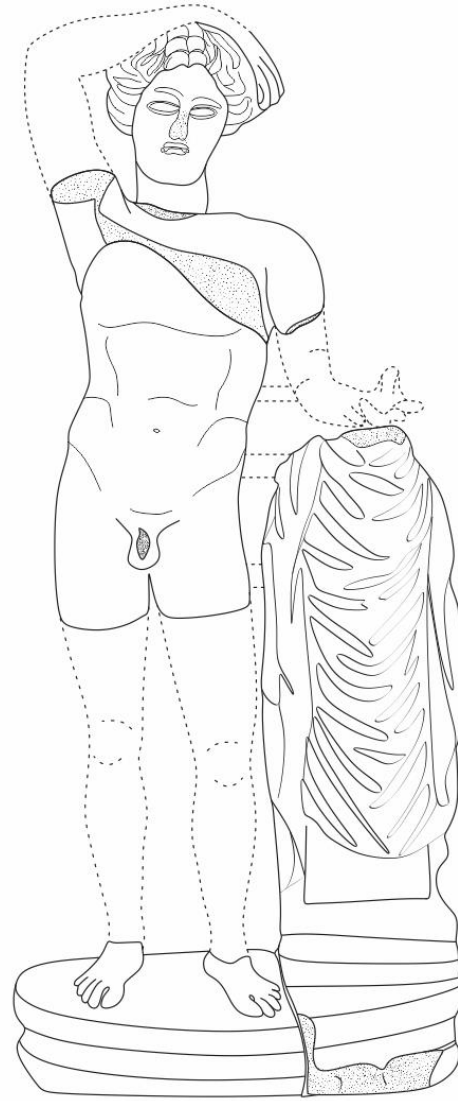
³ Resim 1 ve 2’de yer alan baş ve gövde parçaları Edirne Müzesi sergi vitrininde yer almaktadır. Vitrin dışından imkânlar el verdiği ölçüde eserlerin cephe ve profil fotoğrafları çekilebilmiştir, arka fotoğrafları ise çekilememiştir.

Resim 3: Kaidenin cephe ve üstten görünümü. (Kaynak: Emrah ÖZDEMİR)

Resim 4: Heykel desteğinin dört yandan görünümü. (Kaynak: Emrah ÖZDEMİR)

0 20cm

Resim 5: Apollon Lykeios heykelciğı birleştirme ve tamamlama önerisi (Kaynak: Emrah ÖZDEMİR – M. Furkan ALTUNPAK).